Sivistysvaliokunnalle
Viite: U 57/2026 vp

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n lausunto valtioneuvoston kirjelmästä Suomen liittymisestä EDU-EDIC-konsortioon

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä U 57/2026 vp, joka koskee Suomen liittymistä perustettavaan koulutuksen eurooppalaiseen digitaali-infrastruktuurikonsortioon Education EDICiin (EDU-EDIC).

Arene pitää Suomen osallistumista EDU-EDIC-konsortioon perusteltuna. Korkeakoulutuksen digitalisaatio, kansainvälinen koulutusyhteistyö ja opiskelijoiden liikkuvuus edellyttävät nykyistä vahvempaa eurooppalaista yhteentoimivuutta. Suomen osallistuminen tarjoaa mahdollisuuden vaikuttaa yhteisten eurooppalaisten ratkaisujen kehittämiseen niiden muodostumisvaiheessa sekä tuoda Suomessa jo kehitettyjä toimintamalleja, infrastruktuureja ja osaamista osaksi eurooppalaista yhteistyötä.

Lausunnon tiivistelmä

Arene pitää EDU-EDICin keskeisenä mahdollisuutena eurooppalaisen korkeakoulutuksen yhteentoimivuuden vahvistamista. Kehittämisen tulee perustua korkeakoulujen todellisiin yhteistyöprosesseihin, kuten yhteisiin opintopolkuihin, opiskelijaliikkuvuuteen, opintosuoritusten ja osaamisen tunnistamiseen, yhteiseen koulutustarjontaan sekä digitaalisiin palveluihin. Eurooppalaisten yliopistoallianssien käytännön kokemukset osoittavat, että näiden toteuttaminen edellyttää eri maiden järjestelmien, tietomallien ja palveluiden yhteentoimivuutta.

Suomessa korkeakoulut ovat jo rakentaneet vahvaa kansallista perustaa yhteentoimivuudelle Digivisio 2030:ssa, CSC:n palveluissa sekä HEDS/HEDI-ratkaisuissa. Lisäksi korkeakoulujen digitaalista transformaatiota ohjataan yhteisillä korkeakoulutuksen, tieteellisen laskennan, tutkimusdatan hallinnan sekä avoimen tieteen ja tutkimuksen viitearkkitehtuureilla. EDU-EDICin tulee täydentää tätä kokonaisuutta ja mahdollistaa Suomessa kehitettyjen toimivien ratkaisujen skaalaaminen eurooppalaiselle tasolle sen sijaan, että niiden rinnalle rakennettaisiin uusia päällekkäisiä hallinnollisia tai teknisiä rakenteita.

Arene pitää digitaalisen suvereniteetin vahvistamista tärkeänä tavoitteena. Sen tulee näkyä konkreettisina ratkaisuina, jotka parantavat datan hallintaa, siirrettävyyttä ja hyödyntämistä, vähentävät haitallisia toimittajariippuvuuksia sekä vahvistavat koulutuksen digitaalisten palveluiden jatkuvuutta. EDU-EDIC voi tukea myös digitaalisten osaamistodisteiden ja osaamisen tunnistamisen eurooppalaista yhteentoimivuutta.

EDU-EDICin toiminnan tulee alkuvaiheessa keskittyä selkeästi rajattuihin käyttötapauksiin, jo olemassa olevien ratkaisujen käyttöönottoon ja skaalaamiseen sekä vaikutusten varmistamiseen. Ammattikorkeakoulujen resurssit ovat rajallisia, minkä vuoksi uuden yhteistyörakenteen tulee tuottaa konkreettista lisäarvoa eikä synnyttää uusia rahoittamattomia velvoitteita tai hajauttaa samoja resursseja entistä useampiin rinnakkaisiin kehittämiskokonaisuuksiin.

Yleiset kommentit

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan EDU-EDICin toiminta jakautuu digitaalisiin infrastruktuureihin, dataan, tekoälyyn sekä EdTech-yritysten ja muiden digitaalisten koulutuspalveluiden tarjoajien tukemiseen. Arene pitää kokonaisuutta ammattikorkeakoulujen näkökulmasta merkittävänä, koska ratkaisut voivat vaikuttaa suoraan korkeakoulujen käyttämiin tietomalleihin, rajapintoihin, digitaalisen identiteetin ratkaisuihin, tekoälypalveluihin, oppimisympäristöihin ja kansainvälisiin yhteistyöprosesseihin.

EDU-EDICin lisäarvo syntyy ennen kaikkea silloin, kun se yhdistää jäsenvaltioissa jo tehtyä kehittämistyötä ja nopeuttaa yhteisesti sovittujen ratkaisujen käyttöönottoa. Myös valtioneuvoston kirjelmässä lähtökohtana on, ettei tarkoituksena ole ainoastaan uusien järjestelmien tai toimintamallien luominen, vaan olemassa olevien ratkaisujen skaalaaminen laajemmalle maajoukolle. Tätä periaatetta tulee pitää vahvasti mukana konsortion jatkovalmistelussa.

Eurooppalainen yhteentoimivuus ja korkeakoulujen käytännön tarpeet

Eurooppalaisten korkeakouluallianssien toiminta on tehnyt näkyväksi digitaalisen yhteentoimivuuden käytännön merkityksen. Yhteiset opintopolut, opiskelijaliikkuvuus, opintosuoritusten tunnistaminen, yhteiset koulutustarjonnat ja digitaaliset palvelut edellyttävät, että eri korkeakoulujen ja maiden järjestelmät kykenevät vaihtamaan tietoa luotettavasti ja että ratkaisut tukevat korkeakoulujen todellisia yhteistyöprosesseja.

Euroopan korkeakoulujen yhteentoimivuuden viitekehys European Higher Education Interoperability Framework (HEIF) tarjoaa tähän jo yhteisen eurooppalaisen lähtökohdan. Suomessa HEIFin käyttötapauksia on käsitelty kansallisesti ja EU-allianssiyhteistyössä yhteentoimivuutta rakennetaan jo sen pohjalta. Arene pitää tärkeänä, että EDU-EDIC kytketään tähän olemassa olevaan yhteentoimivuustyöhön eikä sen rinnalle muodosteta uutta erillistä viitekehystä.

Suomella on eurooppalaisessa korkeakouluyhteistyössä huomattavaa käytännön kokemusta. Tätä osaamista tulee hyödyntää EDU-EDICin jatkovalmistelussa siten, että kehittämisen lähtökohtana ovat opiskelijoiden, henkilöstön ja korkeakoulujen tunnistetut tarpeet sekä ratkaisut, jotka voidaan ottaa aidosti käyttöön korkeakoulujen rajat ylittävässä yhteistyössä.

Suomessa tehty kehittämistyö tulee kytkeä eurooppalaiseen kokonaisuuteen

Suomalaiset korkeakoulut ovat jo tehneet merkittäviä yhteisiä investointeja digitaaliseen yhteentoimivuuteen. Digivisio 2030 on edistänyt korkeakoulujen yhteistä tiedonhallintaa ja digitaalista palvelukehitystä ja HEDS/HEDI-rajapintakokonaisuutta on kehitetty yhteiseksi kansalliseksi integraatiomalliksi. Ratkaisuja on suunniteltu hyödynnettäväksi myös eurooppalaisten korkeakouluallianssien sovellus- ja teknologiaintegraatioissa.

Korkeakoulujen digitaalista transformaatiota tuetaan Suomessa lisäksi korkeakoulutuksen OPI-, tieteellisen laskennan TiLa-, tutkimusdatan hallinnan DAHA- sekä avoimen tieteen ja tutkimuksen AVOTT-viitearkkitehtuureilla. Näissä on tarkasteltu yhteentoimivuutta oikeudellisella, organisatorisella, semanttisella ja teknisellä tasolla. Suomessa tehty työ muodostaa vahvan lähtökohdan eurooppalaiselle yhteistyölle.

Arene pitää tärkeänä, että Suomi käyttää EDU-EDICiä myös väylänä kansallisesti kehitettyjen ratkaisujen, osaamisen ja palveluiden viemiseksi eurooppalaiseen käyttöön. Eurooppatasoisesti koordinoitu koulutustarjonnan ja osaamistiedon yhteentoimivuus voi vähentää tarvetta kehittää samoja ratkaisuja

erikseen eri maissa ja korkeakoualliansseissa. Samalla voidaan vahvistaa Suomessa jo tehtyjen investointien vaikuttavuutta.

Digitaalinen suvereniteetti, oppijan data ja toimintavarmuus

Arene pitää digitaalisen suvereniteetin vahvistamista tärkeänä osana EDU-EDICin tavoitteita. Korkeakoulujen näkökulmasta digitaalinen suvereniteetti tarkoittaa kykyä hallita kriittistä dataa, varmistaa tietojen siirrettävyys ja yhteentoimivuus sekä vähentää riippuvuutta yksittäisistä teknologiatoimittajista. Tavoitteena ei tule olla suljettujen eurooppalaisten järjestelmien rakentaminen, vaan avoimiin ja yhteentoimiviin ratkaisuihin perustuva toimintaympäristö.

EDU-EDIC voi tukea oppijan omaa dataa koskevien periaatteiden käytännön toteuttamista. Koulutus- ja osaamistiedon tulee olla hyödynnettävissä turvallisesti myös korkeakoulujen ja valtioiden rajat ylittävissä tilanteissa. Yhteiset ratkaisut voivat edistää datan hallintaa ja siirrettävyyttä sekä digitaalisten osaamistodisteiden ja osaamisen tunnistamisen käyttöönottoa Euroopassa.

Toimittajariippuvuuksien vähentäminen ja yhteentoimivuuden vahvistaminen voivat parantaa myös koulutuksen digitaalisten palveluiden jatkuvuutta häiriötilanteissa. Tämä näkökulma tulee huomioida osana koulutuksen digitaalisen toimintavarmuuden kehittämistä.

EDU-EDICin toimeenpanon tulee olla kohdennettua ja vaikuttavaa

EDU-EDICin tehtäväkenttä on laaja. Arene kiinnittää huomiota riskiin, että liian monen tavoitteen samanaikainen edistäminen hajauttaa käytettävissä olevat resurssit eikä johda ratkaisujen tosiasialliseen käyttöönottoon. Konsortion alkuvaiheessa tulee priorisoida käyttötapauksia, joissa yhteiseurooppalaiselle ratkaisulle on selkeä tarve ja joissa olemassa olevia ratkaisuja voidaan ottaa käyttöön tai skaalata.

Valtioneuvoston kirjelmässä EDU-EDICin lyhyen aikavälin tehtäviin kuuluvat olemassa olevien infrastruktuurien, arkkitehtuurien ja standardien kartoittaminen, käyttötapausten validointi sekä mahdollisten pilottien tunnistaminen. Arene pitää tätä oikeana etenemisjärjestyksenä. Kehittämisessä tulee edetä todetuista tarpeista ratkaisuihin ja arvioida onnistumista, sillä perusteella, kuinka hyvin ratkaisut siirtyvät oppijoiden, henkilöstön ja korkeakoulujen käyttöön.

Ammattikorkeakoulut mukaan valmisteluun, pilotointiin ja TKI-toimintaan

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan Suomea EDU-EDICissä edustaisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Konsortion jäsenvaltiot osallistuvat kuitenkin kaikkien neljän toimintalohkon toteuttamiseen sekä yhteisten rahoitushakemusten, mahdollisten yhteishankintojen ja digitaalisten infrastruktuuriratkaisujen valmisteluun. Arene pitää tärkeänä, että korkeakoulujen asiantuntemus kytketään pysyvästi Suomen kansalliseen valmisteluun.

Ammattikorkeakoulujen rooli ei saa rajoittua valmiiden ratkaisujen käyttöönottoon. Niiden tulee voida osallistua ratkaisujen määrittelyyn, kehittämiseen, pilotointiin ja vaikuttavuuden arviointiin. Ammattikorkeakoulujen soveltava TKI-toiminta ja tiivis yritysyhteistyö tarjoavat tähän vahvan toimintaympäristön, erityisesti tekoälyn ja EdTech-ratkaisujen kehittämisessä.

Rahoituksen tulee tukea käyttöönottoa eikä synnyttää uusia rahoittamattomia velvoitteita

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan Suomen vuosittainen jäsenmaksu EDU-EDICille on 50 000 euroa. Lisäksi Suomi osoittaa yhden henkilötyövuoden kansalliseen koordinointiin ja varaa EDU-EDICin tarpeiden mukaan enintään yhden henkilötyövuoden asiantuntijatyöhön. Jäsenyyteen ja siihen sisältyviin taloudellisiin panostuksiin sitoudutaan kolmeksi vuodeksi.

Arene pitää tärkeänä, että jäsenyyden suorien kustannusten lisäksi arvioidaan konsortiossa kehitettävien ratkaisujen kansallisen toimeenpanon kustannukset. Uudet rajapinnat, tietomallit, data- ja tekoälypalvelut sekä muut infrastruktuuriratkaisut voivat edellyttää korkeakouluilta integraatioita, järjestelmämuutoksia, testausta, tietoturvaratkaisuja, henkilöstön osaamisen kehittämistä ja jatkuvaa ylläpitoa.

EDU-EDICin tulee vähentää päällekkäistä kehittämistä eikä hajauttaa samoja resursseja entistä useampiin rinnakkaisiin rakenteisiin. Ammattikorkeakouluille ei tule syntyä uusia tehtäviä ilman niiden toteuttamisen edellyttämiä resursseja. Konsortion varsinaisen kehittämistoiminnan on tarkoitus perustua suurelta osin erilliseen hankerahoitukseen. Suomen osallistumismallissa tulee varmistaa, että myös ammattikorkeakouluilla on tosiasialliset mahdollisuudet osallistua EDU-EDICin hankkeisiin, pilotointeihin ja yhteisiin rahoitushakuihin.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multisilta, puheenjohtaja

Anna Välimaa, toiminnanjohtaja